

มติชนรายวัน
พ.ศ. 14 เม.ย. 54

ภัยพิบัติทำลายเศรษฐกิจญี่ปุ่น?

วรากรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ญี่ปุ่นประสบภัยธรรมชาติครั้งนี้ทีเดียว 3 เด้ง คือ แผ่นดินไหว สึนามิ และภัยจากกัมมันตรังสี แถมแผ่นดินไหวซึ่งเป็นตัวการหลักก็ยิ่งไหวต่อไปเป็นชุด ๆ อย่างไม่รู้ว่าจะเมื่อใดจะจบ ไม่มีใครรู้ว่ามันจะกระทบโรงผลิตไฟฟ้าปรมาณูแห่งเดิมและแห่งใหม่หรือไม่ หลายคนคาดเดาว่าเหตุการณ์ธรรมชาติอย่างนี้จะกระทบญี่ปุ่นด้านเศรษฐกิจอย่างหนัก ลองมาดูกันซิว่าจะมีผลกระทบจริงดังว่าหรือไม่

แผ่นดินไหวขนาด 9.0 Richter scale ถือว่ารุนแรงอย่างยิ่งเพราะแค่ 7.5 ก็สุด ๆ แล้ว เนื่องจากจากสเกล 7 ถึง 8 นั้นความรุนแรงเพิ่ม 10 เท่า และจาก 8 ถึง 9 นั้นรุนแรงเพิ่มอีก 10 เท่าเนื่องจาก Richter scale เป็นค่าของ Log ฐาน 10

ทบทวนคณิตศาสตร์สมัยเด็ก ๆ กันหน่อยครับ $100 = 10^2$ ดังนั้น $\log 100$ (ฐาน 10) = 2 ส่วน $1,000 = 10^3$ ดังนั้น $\log 1,000$ (ฐาน 10) = 3 จะเห็นได้ว่าจากสเกล 2 มา 3 นั้นค่ามันเพิ่มจาก 100 เป็น 1,000 หรือเพิ่ม 10 เท่า ถ้าจะคำนวณสเกลจาก 8 เป็น 9 ก็หมายถึงค่าเพิ่ม 10 เท่าเช่นเดียวกัน

แผ่นดินไหวครั้งนี้ถือว่ารุนแรงเป็นลำดับที่ 4 ของโลกนับตั้งแต่ปี 1940 เป็นต้นมา เชื่อว่าทำลายไปไม่ต่ำกว่า 25,000 ชีวิต และอีก 280,000 คน ขาดบ้านพักอาศัย โรงงานไฟฟ้าปรมาณูที่ Fukushima ซึ่งมีเตาปฏิกรณ์ 6 ตัวถูกกระทบเสียหายอย่างหนักจนปล่อยกัมมันตรังสีออกมา ซึ่งถ้าหากควบคุมไม่ได้ก็จะมีผลกระทบต่อชีวิตผู้คนและสิ่งแวดล้อมตลอดจนผลกระทบด้านลบต่อเศรษฐกิจอย่างไม่อาจประเมินได้

ที่กลัวกันมากที่สุดก็คือกัมมันตรังสีรั่วไหลของกัมมันตรังสีจาก Plutonium 239 ซึ่งมี "half-life" ถึง 24,000 ปี ส่วนกัมมันตรังสีที่รั่วไหลออกมาแล้วก็คือ iodine-131 นั้นมี "half-life" เพียง 8 วัน (กัมมันตรังสีจะมีอายุลดลงไปครึ่งหนึ่งทุก ๆ 8 วัน)

พื้นที่ 4 จังหวัดรอบโรงงาน Fukushima รวมกันคาดว่าจะมีส่วนร่วมในผลผลิตมวลรวมในประเทศ (GDP) ของญี่ปุ่นประมาณร้อยละ 6 ถึง 8 ซึ่งความเสียหายทำให้คาดว่าจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมมากกว่าเมื่อครั้งแผ่นดินไหวที่ Kobe ในปี 1995 ซึ่งครั้งนั้นไม่มีสึนามิและกัมมันตรังสี

โตกนาฏกรรมครั้งนี้จะมีผลกระทบโดยรวมต่อเศรษฐกิจของประเทศเพียงใด? คุบัตสึ “11 มีนาคม” ของญี่ปุ่นมีผลกระทบใน 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ (1) กระทบด้านลบต่อสภาพคล่องของพลังงานของประเทศ (2) ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและความเชื่อมั่นด้านธุรกิจลดลง (3) supply chains ของการผลิตขาดตอน และ (4) ทำลายทุนของท้องถิ่นลงทันทีทันใดจนมีผลให้การผลิตหยุดลง

ในด้านผลกระทบด้านสภาพคล่องของพลังงาน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ต้องปิดโรงงานผลิตไฟฟ้าประมาณไป 11 โรงจากที่มีอยู่ทั้งหมด 55 โรงทันที (ญี่ปุ่นพึ่งโรงงานไฟฟ้าประมาณร้อยละ 13.4 ของปริมาณพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ทั้งหมด ทำให้พลังงานไฟฟ้าลดลงไป) ทั้งโลกมี 443 โรงงานที่ทำงานอยู่ สหรัฐอเมริกามีมากที่สุด คือ 104 โรง ฝรั่งเศส 58 โรง ญี่ปุ่น 55 โรง

ความเชื่อมั่นของนักธุรกิจและผู้บริโภคลดลงไปเนื่องจากความหวาดหวั่นกัมมันตรังสี ตัวอย่างที่เห็นชัดก็คือนักท่องเที่ยวเดินทางไปญี่ปุ่นลดลงไปมากจนกระทบต่อบริการท่องเที่ยวทั้ง ๆ ที่แหล่งที่ไปเกือบทั้งหมดอยู่ห่างจากที่เกิดเหตุนับเป็นร้อย ๆ กิโลเมตร

ปริมาณกัมมันตรังสีแผ่กระจายไปรอบบริเวณและอาจครอบคลุมไปถึงน้ำในมหาสมุทรรอบเกาะญี่ปุ่น และการลดลงของพลังงานมีผลกระทบต่อภาคธุรกิจของญี่ปุ่นหลายโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ที่ผลิตรถยนต์ เครื่องไฟฟ้า ฯลฯ ของบริษัทใหญ่ทั่วประเทศหยุดผลิตชั่วคราว

Supply chains ของการผลิตขาดตอนอย่างสำคัญ เมื่อบางขั้นตอนของการผลิตหยุดชะงัก พลังงานขาดแคลน ปัญหาห่วงโซ่อุปทานก็ต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ทุนของท้องถิ่นซึ่งได้แก่ บ้าน ทรัพย์สิน เงินฝาก อาคาร สิ่งก่อสร้าง ฯลฯ ของท้องถิ่นและของประชาชนสูญหายข้ามวันหลังจากสะสมมายาวนานเป็นฐานสนับสนุนการผลิต

ทั้งหมดนี้คือผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามก็ตีประสบการณ์จากแผ่นดินไหวที่ Kobe และเฮอริเคน Katrina ในสหรัฐอเมริกาชี้ให้เห็นว่ามีผลกระทบในระยะยาวน้อยมาก

โดยเฉพาะเมื่อเกิดขึ้นในประเทศพัฒนาแล้วซึ่งมีความยืดหยุ่นสูงกว่าและสามารถรับมือกับสถานการณ์ได้ดีกว่า

ยิ่งไปกว่านั้นการศึกษาในปี 2002 ของนักเศรษฐศาสตร์ Mark Skidmore แห่ง Michigan State University และ Hideki Toya แห่ง Nagoya City University พบว่าภัยพิบัติกลับสร้างแรงกระตุ้นให้เศรษฐกิจที่จะรับเทคโนโลยีใหม่และการลงทุนใหม่

การศึกษาเมื่อปีที่แล้วของ Eduardo Cavallo นักเศรษฐศาสตร์ของ Inter-American Development Bank พบว่าภัยพิบัติธรรมชาติไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจหากจะมีผลกระทบก็ต่อเมื่อมันทำให้เกิดการปฏิวัติด้านการเมืองอย่างรุนแรงเท่านั้น

ในครั้งนี้ก็เช่นกัน ผลกระทบต่อเศรษฐกิจญี่ปุ่นมีบ้างในระยะสั้นอย่างแน่นอน แต่ในเวลาอันรวดเร็วความสามารถในการดีดกลับสู่สภาพเดิมของเศรษฐกิจญี่ปุ่นซึ่งมีอยู่สูง จะช่วยบรรเทาให้กลับเข้าสู่ภาวะปกติ

“ตัวช่วย” ที่จะทำงานชดเชยผลลบอันเกิดจาก 4 ประการข้างต้นก็คือรายจ่ายมหาศาลที่รัฐบาลจะอัดฉีดเข้าไปในระบบ โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่เกิดเหตุ

รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศแล้วว่าจะใช้เงิน 204 พันล้านเยน (2,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 75,000 ล้านบาท) จากเงินสำรองพิเศษเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งเป็นเงินก้อนใหญ่เพราะเท่ากับร้อยละ 0.8 ของ GDP เงินส่วนนี้จะไป “อาละวาด” ก่อให้เกิดการจ้างงาน รายได้ การลงทุน ฯ จนสามารถชดเชยผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจญี่ปุ่นในระยะสั้น

เมื่อเวลายาวขึ้นความมีเหตุมีผลและความมีสติจะกลับมา จนสามารถช่วยให้สิ่งที่เป็นพื้นฐานของสังคมญี่ปุ่นคือ คนที่มีคุณภาพ เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า โครงสร้างพื้นฐานที่เป็นเลิศ ระบบควบคุมสังคมโดยคนญี่ปุ่นด้วยตนเอง ค่านิยมของสังคม ฯลฯ ออกมาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้เกิดการชดเชยด้านบวกขึ้นมา

อย่างไรก็ดี คำพยากรณ์ทั้งหมดนี้อยู่บนพื้นฐานว่าไม่มีการกระจายตัวของกัมมันตรังสีอย่างกว้างขวาง

ถ้าเกิดขึ้น คำพยากรณ์เหล่านี้ก็เข้ารกเข้าพวงครับ
